

Επικοινωνία:

Γραφείο Επικοινωνίας
Τομέας Προώθησης και Προβολής, Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τηλ. 22894304
ηλ. διεύθυνση: prinfo@ucy.ac.cy,
ιστοσελίδα: www.pr.ucy.ac.cy

Γιατί πρέπει να καταργηθεί το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της Κυπριακής Δημοκρατίας για την νέα ελληνική γλώσσα

του Γεωργίου Α. Ξενή

Αναπληρωτή Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Κύπρου

Το εν ισχύ αναλυτικό πρόγραμμα της νέας ελληνικής γλώσσας συνεχίζει να προκαλεί το δημόσιο ενδιαφέρον. Χθες (29/08/2013) επί παραδείγματι είχαμε τη δημοσίευση δύο νέων άρθρων για το θέμα αυτό στο Paideia News. Πριν καταθέσουμε και τη δική μας θέση χρήσιμο είναι να υπενθυμίσουμε ότι η σύνταξη του αναλυτικού έγινε επί της προηγούμενης κυβερνήσεως από ομάδα αποτελούμενη από τη Σταυρούλα Τσιπλάκου, τον Σωφρόνη Χατζησαββίδη και την Τριανταφυλλιά Κωστούλη κατά το έτος 2010, η δε εφαρμογή του άρχισε τον Σεπτέμβριο του 2011.

Οι λόγοι για τους οποίους έχει προκαλέσει έντονες αντιδράσεις είναι εν μέρει πρακτικοί και εν μέρει ιδεολογικοί, ενώ ο σκεπτικισμός απέναντί του είναι εν μέρει τεκμηριωμένος και εν μέρει ατεκμηρίωτος. Στο κείμενο αυτό θα αναφερθούμε στους δύο πιο σημαντικούς από τους ιδεολογικούς λόγους και ταυτόχρονα θα προσπαθήσουμε να τους τεκμηριώσουμε με τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία.

1) Ο κριτικός εγγραμματισμός, η βάση του ισχύοντος αναλυτικού, δεν είναι μια παιδαγωγική προσέγγιση ιδεολογικώς άχρωμη και ουδέτερη, αλλά πρόκειται για ρεύμα με **νεομαρξιστική** ταυτότητα. Λογικό λοιπόν είναι να εγείρει πολλές διαφωνίες ιδεολογικής φύσεως και κοσμοθεωρίας. Η Έλενα Ιωαννίδου, λέκτορας στο Τμήμα Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου, περιγράφει το θέμα ως εξής: «Η ευρύτερη φιλοσοφία του κριτικού εγγραμματισμού είναι νέο στοιχείο στη γλωσσική εκπαίδευση της Κύπρου, καθώς υπαγορεύει την **αμφισβήτηση και την αποδόμηση** κειμένων και παραδοσιακών αξιών, συμπεριλαμβανομένων και θεμελιωδών αξιών, όπως είναι η **ελληνικότητα, η εθνική ταυτότητα και η θρησκεία**».¹ Επιπλέον όσοι είναι υποστηρικτές του νέου κυβερνητικού

¹ E. Ioannidou, 'Language policy in Greek Cypriot education: tensions between national and pedagogical values', *Language, Culture and Curriculum* 25.3 (2012), 226. Το πρωτότυπο κείμενο έχει ως ακολούθως: "The wider philosophy of critical literacy is new to language education in Cyprus, since it dictates a

σχήματος και κατέχουν το γεγονός ότι ο κριτικός εγγραμματισμός έχει **αποκλειστικά και μόνον** νεομαρξιστικό χαρακτήρα έχουν έναν επιπρόσθετο λόγο να τον απορρίπτουν και να τον πολεμούν.

2) Το νέο αναλυτικό **υποβαθμίζει τη νεοελληνική κοινή** και εξ αντιθέτου ενισχύει την κυπριακή διάλεκτο. Ουσιαστικά εξισώνει ως προς το status νεοελληνική κοινή και κυπριακή διάλεκτο προλειαινώντας το έδαφος για ανάδειξη της κυπριακής σε επίσημη ποικιλία (γλώσσα).

Η πιο πάνω θέση δεν είναι μια υποκειμενική ερμηνεία του γράφοντος αλλά είναι μια θέση που μπορεί να τεκμηριωθεί απόλυτα τόσο από τις δηλώσεις των ίδιων των συντακτών του αναλυτικού όσο και από τα στοιχεία του ίδιου του κειμένου του αναλυτικού. Πιο συγκεκριμένα, η Σταυρούλα Τσιπλάκου αναφέρει ότι το νέο αναλυτικό διδάσκει τη διάλεκτο με συστηματικό τρόπο σε αντίθεση με το τι γινόταν παλαιότερα² και –πράγμα απαράδεκτο - «δεν κάνει ρυθμίσεις ως προς το πώς πρέπει να μιλάνε μέσα στην τάξη οι εκπαιδευτικοί και οι μαθήτριες/μαθητές».³ Σε άλλο μάλιστα δημοσίευσμά της (ξενόγλωσσο) γράφει το εξής συνταρακτικό: το νέο αναλυτικό «**δεν λαμβάνει θέση ως προς την απόδοση επισήμου status στην κοινή ελληνική ή την κυπριακή ελληνική**»!⁴ Αυτό είναι πολύ σοβαρό. Εδώ δεν πρόκειται για τη συνήθως εφαρμοζόμενη πρακτική να αξιοποιούν οι εκπαιδευτικοί το διαλεκτικό υλικό που χαρακτηρίζει τις εκφραστικές συνήθειες πολλών μαθητών κυρίως στην πρώτη τάξη της Δημοτικής Εκπαίδευσης, ώστε να τους μεταφέρουν πιο ομαλά στις δομές, τις συντάξεις κτλ της νεοελληνικής κοινής. **Εδώ πρόκειται για αποχαρακτηρισμό της κοινής ως επίσημης μορφής της γλώσσας!**⁵

Το ίδιο το κείμενο του αναλυτικού δεν εκφράζει ρητώς τέτοιες θέσεις, διότι, αν το έκανε, το αναλυτικό θα καθίστατο αυτομάτως αντισυνταγματικό, (βλ. πιο κάτω). Όμως πολλές φορές ό,τι αποσιωπάται σε ένα κείμενο είναι εξίσου σημαντικό με ό,τι εκφράζεται ρητώς. Εξάλλου η ίδια η συντάκτρια του αναλυτικού τη συγκεκριμένη αποσιώπηση περί επισήμου status της νεοελληνικής κοινής στην παιδεία της Κύπρου έκρινε σκόπιμο να τη σχολιάσει (βλ. υποσημ. 4)! Επίσης ο αναγνώστης σε πολλές περιπτώσεις συναντά εκφράσεις του τύπου «νέα ελληνική και κυπριακή ποικιλία», όπου η ιδέα της εξίσωσης των δύο γλωσσικών μορφών δίνεται με συγκεκαλυμμένο τρόπο.⁶ Ενδεικτικά παραδείγματα:

«Να αποκτήσουν εποπτεία της δομής της νέας ελληνικής και της κυπριακής ποικιλίας (φωνητική και φωνολογία, μορφολογία κλιτική και παραγωγική, σύνταξη)» (σελ. 11), «Να γνωρίσουν τις βασικές δομικές ομοιότητες και διαφορές της νέας ελληνικής και της κυπριακής ποικιλίας και να είναι σε θέση να εντοπίζουν στοιχεία από άλλες ποικιλίες/γλώσσες σε υβριδικά, μεικτά ή πολυγλωσσικά κείμενα» (σελ. 11), «Στον τομέα των χρηστικών κειμένων μπορεί να περιληφθεί

---

questioning and deconstructing of texts and traditional values, including core values such as 'Greekness', 'national identity', and 'religion'". Η Ιωαννίδου ανήκει στους υπέρμαχους και τους μελετητές του κριτικού εγγραμματισμού και της εφαρμογής του στη διδακτική πράξη και έχει στενή επιστημονική συνεργασία με τη συντάκτρια του αναλυτικού προγράμματος. Γνωρίζει πολύ καλά την εκπαιδευτική αυτή φιλοσοφία και επομένως η άποψή της έχει ιδιαίτερο βάρος.

² Χ. Hadjioannou, S. Tsiplakou and with a contribution by M. Kappler, 'Language policy and language planning in Cyprus', *Current Issues in Language Planning* 12.4 (2011), 533.

³ Σ. Τσιπλάκου, «Μιλάτε τζαι κυπριακά», εφημερίδα Σημερινή, 15.1.2012, συνέντευξη στον Κ. Πεννηταξές.

<http://www.sigmalive.com/simerini/news/social/455436>

⁴ Hadjioannou X., Tsiplakou S. and with a contribution by Kappler M. 2011. 'Language policy and language planning in Cyprus', *Current Issues in Language Planning* 12.4, σελ. 532. Το παράθεμα στο αγγλικό πρωτότυπο έχει ως εξής: 'does not take any position with respect to assigning official language status to either S[tandard] G[reek] or C[yprriot] G[reek]'. Το κείμενο του αναλυτικού μπορεί κανείς να το διαβάσει και ηλεκτρονικά, στη διεύθυνση: http://www.nap.pi.ac.cy/files/nea_ellinika/01_NEA_ELLINIKI_GLOSSA.pdf

⁵ Στο σημείο αυτό είναι διαφωτιστικό να συγκρίνουμε το δικό μας αναλυτικό με το αναλυτικό πρόγραμμα της Ελλάδος το οποίο καταρτίστηκε από τους ίδιους επιστήμονες. Στο αναλυτικό πρόγραμμα για τη γλώσσα και τη λογοτεχνία της δημοτικής εκπαίδευσης (Αθήνα 2011) **η νεοελληνική κοινή ταυτίζεται με την πρότυπη ποικιλία**, ενώ οι **τοπικές ποικιλίες** έχουν **ανεπίσημο status**.

⁶ Στο αναλυτικό της Ελλάδος αυτό δεν γίνεται.

ένας μεγάλος αριθμός κειμένων για τη νέα ελληνική και την κυπριακή ποικιλία» (σελ. 14). Βλ. και πιο κάτω.

Το επίπεδο λεπτομέρειας με τον οποίο προσεγγίζεται η κυπριακή διάλεκτος είναι πρωτοφανές και εξηγείται μόνο από την πρόθεση των συντακτών του αναλυτικού προγράμματος να την περιβάλουν με το κύρος μιας πρότυπης και επίσημης ποικιλίας (standard variety) με παρουσία ακόμη και στον γραπτό λόγο. Μερικά παραδείγματα:

«φθόγγοι και φωνήματα της κοινής νέας ελληνικής και της κυπριακής (διπλά, δασέα και προστριβή σύμφωνα, τελικό -ν, και οι εναλλακτικοί τρόποι γραφής τους , π.χ. τάβλι και ττάβλι, έχει και έσει/έσει, και, τζιαι και τζιαι, χωριά και χωρκά)» (σελ. 24) / «συλλαβισμός, επιτρεπτοί και μη επιτρεπτοί συνδυασμοί συμφώνων στην κοινή νέα ελληνική και την κυπριακή (π.χ. ρτ στην αρχή λέξεων όπως να 'ρτω στην κυπριακή)» (σελ. 24) / μετασχηματισμός κειμένων από την κοινή νέα ελληνική στην κυπριακή και αντίστροφα και σχολιασμός των αποτελεσμάτων σε σχέση με την κατασκευή της κοινωνικής ταυτότητας του πομπού» (σελ. 26) / «χρόνοι και συζυγίες των ρημάτων, διαφοροποίηση των ρηματικών καταλήξεων στην κυπριακή και οι υφολογικές/κοινωνικές τους προεκτάσεις» (σελ. 26) / «η διαφοροποιημένη χρήση των συντελικών χρόνων στην κοινή νέα ελληνική και στην κυπριακή και οι υφολογικές/κοινωνικές της προεκτάσεις» (σελ. 26) / «κλίση ουσιαστικών και επιθέτων στις δύο ποικιλίες, και λειτουργική αξιοποίηση της διαφοράς των κλίσεων στο ύφος του κειμένου και στην κατασκευή της ταυτότητας του πομπού» (σελ. 39) / «η σύνταξη των αδύνατων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας στην κοινή νέα ελληνική και την κυπριακή και οι υφολογικές/κοινωνικές της προεκτάσεις» (σελ. 39) / «σχολιάζουν την κοινωνική και πολιτισμική σημασία των **διαφόρων τρόπων γραφής** της κοινής νέας ελληνικής και της κυπριακής και της ανάμιξης γραφημάτων από άλλες γλώσσες, ως πράξεις ταυτότητας» (σελ. 41). Βλ. και πιο πάνω.

Οι αλλαγές αυτές στην αντιμετώπιση της κοινής και της κυπριακής διαλέκτου ασφαλώς συνεπάγονται πολιτικές, εθνικές, ιδεολογικές αλλά και κοινωνικές συνέπειες.⁷ Δεν πρέπει δε να παραθεωρηθεί η αντισυνταγματικότητα του πράγματος: όταν το Σύνταγμα (άρθρο 3) ορίζει ότι «Αι επίσημοι γλώσσαι της Δημοκρατίας είναι η ελληνική και η τουρκική», ως ελληνική εννοεί την εκάστοτε θεωρούμενη ως επίσημη ποικιλία από όλο το ελληνικό έθνος. Και επί του παρόντος επίσημη ποικιλία είναι η νεοελληνική κοινή. Επομένως αυτή πρέπει να είναι η επίσημη γλωσσική μορφή της κρατικής εκπαίδευσης και αυτή θα πρέπει να διδάσκεται με συστηματικό τρόπο αλλά και μέσω αυτής θα πρέπει να διεξάγεται η γλωσσική επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, ώστε οι τελευταίοι να μπορέσουν βαθμιαία να αφομοιώσουν πλήρως τα χαρακτηριστικά της. Η κυπριακή διάλεκτος είναι όργανο προφορικής επικοινωνίας σε ένα ανεπίσημο περιβάλλον. Η διόγκωσή της στο νέο αναλυτικό συνδέεται με νεοκυπριακές αντιλήψεις και εμπεριέχει μια διχαστική λογική μεταξύ Ελλήνων της Κύπρου και Ελλήνων της μητροπολιτικής Ελλάδος. Η σωστή θέση για τη μελέτη της κυπριακής διαλέκτου είναι στο πλαίσιο της ελληνικής διαλεκτολογίας και όχι σε μια θέση που να λειτουργεί ανταγωνιστικά προς τη νεοελληνική κοινή.

Προσωπικώς θεωρώ ότι οι πιο πάνω λόγοι πραγματικά επιβάλλουν την άμεση ανάκληση του ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος για τη νέα ελληνική γλώσσα. Το Ελληνόπουλο της Κύπρου και το Ελληνόπουλο που είναι μόνιμα εγκατεστημένο στην Κύπρο με τους Ελλαδίτες γονείς του έχουν το

⁷ Από παιδαγωγικής απόψεως: το ότι το νέο αναλυτικό δεν ρυθμίζει τη γλωσσική διδασκαλία προς οιαδήποτε κατεύθυνση δημιουργεί ασάφεια διδακτικών στόχων και θα προκαλέσει ανομοιόμορφα αποτελέσματα. Αν λ.χ. σε μια τάξη επιλέγει ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιεί συστηματικά την κυπριακή διάλεκτο, η τάξη αυτή δεν θα αποκτήσει καμία γνώση της κοινής, δηλαδή των φωνολογικών, φωνητικών, μορφολογικών και άλλων χαρακτηριστικών της. Αν σε μια άλλη τάξη ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί ένα μίγμα κοινής και διαλέκτου, η γλωσσική συμπεριφορά των μαθητών του θα επηρεαστεί αναλόγως.

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

συνταγματικό δικαίωμα να τυγχάνουν ελληνικής παιδείας, να εκπαιδεύονται άρτια στη χρήση της νεοελληνικής κοινής και στη γνώση του ελληνικού μας πολιτισμού. Δεν έχουμε το δικαίωμα να τους το αρνηθούμε